

Crna Gora
Ministarstvo poljoprivrede
i ruralnog razvoja

Adresa: Rimski trg 46,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 482 175
fax: +382 20 234 105
www.minpolj.gov.me

Cetinje, 25. januar 2019. godine

Obraćanje potpredsjednika Vlade i ministra poljoprivrede i ruralnog razvoja mr Milutina Simovića, povodom predavljanja Agrobudžeta za 2019. godinu

Poštovani predstavnici medija,

Zahvaljujem vam se na prisustvu povodom predavljanja Agrobudžeta za ovu godinu.

I ove godine Agrobudžet predstavljamo **prvo upravo vama**, uvjereni da je to važan put, kako bi informacije o brojnim i izdašnim mjerama bespovratne podrške došle do brojnih zainteresovanih potencijalnih korisnika.

Svakako, i **ove godine** ćemo organizovati neposredne terenske prezentacije i neposrednu komunikaciju sa vrijednim domaćinima, sa preduzetnicima, sa lokalnim zajednicama, uvažavajući regionalni pristup i predstavljajući mjere podrške po sektorima.

Ovakav pristup i ove godine biće posebna obaveza i posebna odgovornost za svakog u Ministarstvu i u nadležnim upravama.

Uvažavajući potrebu i značaj aktivnosti u zahtjevnim procesima kakvi su: donošenje strategija, programa, zakonodavna reforma, administrativni poslovi i ispunjavanje brojnih procedura, učešće na međunarodnim konferencijama, **prioritetno ću insistirati i vrednovati terensku aktivnost**. Ona je uslov za bolje razumijevanje problema i njihovo brže rješavanje, uslov da se čuje i razumije poruka domaćina, i da se djeluje u skladu sa tim, da im se pomogne u pripremi aplikacija, da im se dodatno objasne potrebne procedure kako bi njihovi zahtjevi bili uspješni, da im se dodatno objasni da se definisana pravila i procedure moraju poštovati, da se pravilno razumiju i izvuku pouke iz sugestija i kritika koje se čuju na terenu.

Zbog toga, pored svih adresa na kojima smo bili i na kojima ćemo i dalje biti, naše najvažnije i najčešće adrese našega rada biće adrese na kojima se vrijedni domaćini i preduzetnici nose sa problemima u potrebi da poboljšaju svoju konkurentnost, da osvoje nove standarde i održive prakse, da se poboljšaju infrastrukturni i drugi uslovi za život na selu, da se

otvore nova radna mjesta, a postojeća učine održivijim i kvalitetnijim, ili najkraće - **da se ide NAPRIJED**. Te adrese su od Ulcilja do Pljevalja, od Katunske do Riječke nahije, od Banjana do Vraneške doline, od Kosanice do Bihora... Dakle, širom Crne Gore.

Zbog toga, danas Agrobudžet predstavljamo ovdje u Rvašima, u Riječkoj nahiji, na porodičnom imanju mladog farmera Bojana Šofranca.

To činimo iz **tri razloga**:

- Bojan je jedan od 106 mladih farmera koji su prepoznali svoju poslovnu šansu u poljoprivredi. Bojan je nakon završenih studija na Biotehničkom fakultetu odlučio da obnovi vjekovnu porodičnu tradiciju uzgoja vinove loze i vinarske proizvodnje i za to svoje opredjeljenje dobio podršku kroz program Mladi farmer koji smo pokrenuli prije dvije godine i sa kojim nastavljamo.
- **Drugi razlog** je što su Bojanove ideje i rad dobar primjer diverzifikacije poljoprivrednih aktivnosti, kroz ruralni turizam, kao najbolji mogući vid plasmana proizvoda na kućnom pragu, što istovremeno doprinosi i snaženju turističkog brenda Crne Gore.
- I **treći razlog** je što je aktuelna reforma Zajedničke evropske poljoprivredne politike usmjerena u pravcu dodatne podrške malim gazdinstvima i podrške mladim farmerima. Upravo u tom pravcu su orjentisane brojne mjere ovogodišnjeg Agrobudžeta.

I ovogodišnji Agrobudžet kreirali smo na bazi analize realizacije mjera prethodnog Agrobudžeta, sugestija i zapažanja i korisnika i službi za implementaciju, a pristigle su brojne preporuke od udruženja proizvođača i prerađivača i lokalnih samouprava. Prema svim sugestijama imali smo odgovoran odnos i prihvatili ih u granicama finansijskih mogućnosti i saglasnosti sa našom agrarnom politikom.

Za kreiranje ovogodišnjeg Agrobudžeta bila je veoma važna komunikacija i značajan **zajednički** minuli rad u prethodnoj godini sa našim EU partnerima, sa Svjetskom Bankom i sa Međunarodnim fondom za razvoj poljoprivrede.

Dobra vijest za naš sektor poljoprivrede je da Agrobudžet za ovu godinu iznosi 52,4 miliona eura i da je veći za 12,4 miliona eura ili 31% u odnosu na prošlu godinu. Upravo onako kako smo i najavili: **da će biti obezbijeđena značajno izdašnija sredstva i programi bespovratne podrške u cilju dinamičnijeg razvoja naše poljoprivrede.**

Ovogodišnji Agrobudžet je istovremeno i **evropski i domaćinski**.

Evropski jer u strukturi izvora finansiranja značajno učešće pripada EU fondovima – 22 miliona eura.

Evropski je i sa aspekta njegove ukupne strukture – definisanih osnovnih pravaca podrške, pojedinačnih mjera, koje su svojim opredjeljenjem i sadržajem potvrda usaglašavanja naše sa evropskom poljoprivrednom politikom.

Evropski je kao izraz naše posvećenosti i otvorenog partnerstva u dostizanju našeg evropskog cilja u zahtjevnim oblastima kakve su poljoprivreda i ribarstvo za koje naše buduće EU članstvo predstavlja **veliku šansu, ali i veliki izazov**. Biće sve više šansa, ako ovaj

pretpristupni period iskoristimo pametno, a posebno ako budemo efikasni u korišćenju već obezbijeđene izdašne EU podrške.

Ovogodišnji Agrobudžet je i **domaćinski**, jer predstavlja izraz dodatne podrške Vlade, izdvajanjem 22,3 miliona eura iz nacionalnog budžeta, što je povećanje za 3,5 miliona eura, odnosno 19% u odnosu na prošlu godinu. **Domaćinska briga za vrijedne domaćine, vrijedne preduzetnike i odgovorne institucije.**

Dio nacionalne podrške je povećan za dodatnih 7,1 milion eura kroz obezbjeđenje veoma povoljnih kreditnih sredstava od Svjetske banke i IFAD-a.

U strukturi Agrobudžeta definisane su tri oblasti podrške: poljoprivreda, ribarstvo i operativni programi.

Ukupno je definisano 58 mjera.

U sektoru poljoprivrede, najveći broj mjera se odnosi na ruralni razvoj i to 24, u iznosu od 32,7 miliona eura, što znači da u ovoj godini imamo rast sredstava za podršku ruralnom razvoju od preko 9 miliona eura ili 39%.

Za mjere tržišno cjenovne politike definisano je 10 mjera i opredijeljeno oko 8 miliona eura, što je povećanje za 1,4 miliona eura ili 21% u odnosu na prošlu godinu.

Za sektor ribarstva obezbijeđena je podrška u iznosu od 1,5 miliona eura, što je povećanje oko 500 hiljada eura ili 49%.

Za realizaciju programa za bezbjednost hrane i zdravstvenu zaštitu životinja, fitosanitarne mjere i za razvoj i jačanje kapaciteta u ovim važnim oblastima usmjereno je 2,8 miliona eura, odnosno oko 400 hiljada eura, ili 17% više.

Za direktna plaćanja definisano je 6 programa u iznosu od 7,1 milion eura što je povećanje za 1,1 milion u odnosu na prošlu godinu.

Nastavljamo sa širokim obuhvatom korisnika i u stočarskoj i u biljnoj proizvodnji, uz dominantno učešće malih gazdinstava i po broju grla na farmama i po veličini zemljišnih parcela. Nastavljamo sa premijama u stočarstvu i sa subvencijama u biljnoj proizvodnji. I u ovoj godini značajna sredstva – 1,6 miliona eura, usmjerićemo na podršku tržišnoj proizvodnji mlijeka uz podizanje kriterijuma kvaliteta, kao uslova za dobijanje premija za mlijeko, ali i dodatno povećanje premija za ostvareni EU kvalitet mlijeka. Zbog toga pitanje kvaliteta mlijeka biće ključni izazov u ovoj i u narednim godinama. To je izazov za farmere, ali moraju imati podršku kod mljekara, savjetodavnih službi, uprave za bezbjednost hrane i laboratorije za mlijeko koja je nedavno opremljena sa najsavremenijom opremom uz evropsku podršku.

Pored toga, za poboljšanje kvaliteta mlijeka biće usmjerene brojne mjere iz Agrobudžeta. Sa ovim opredjeljenjem se nije moglo kalkulirati i odlagati a, u konačnom, korist od ovakvog pristupa će imati i farmeri i potrošači.

Nastavljamo sa mjerom podrške preradi mlijeka na gazdinstvu i za tu mjeru smo opredijelili milion eura. Podršku smo uvećali za više od 700 hiljada eura u odnosu na prošlu godinu. Ne slučajno. U prethodne dvije godine imali smo značajno interesovanje za ovu mjeru.

Rezultat je bio registracija više od 1.500 gazdinstava za proizvodnju tradicionalnih mliječnih proizvoda. Proizvodi su kontrolisani na mikrobiološku ispravnost, što je bio značajan doprinos bezbjednosti hrane u ovom sektoru. Nastavljamo sa podrškom od 6 euro centi po litru prerađenog mlijeka, uz uslov da gazdinstvo ima tri ili više uslovnih grla i uz dostavljanje dokaza da je proizvedena količina mliječnih proizvoda stavljena na tržište.

Kroz mjere tržišno-cjenovne politike opredijelili smo posebnu mjeru podrške za vino kao izraz potrebe postepenog usaglašavanja sa evropskim modelom podsticaja u ovom sektoru. Podrška restrukturiranju i konverziji vinograda i promociji crnogorskih vina sa zaštićenom geografskom oznakom porijekla, doprinijeće daljem razvojnom putu našeg autentičnog vinskog sektora, boljem pozicioniranju naših vina na međunarodnom tržištu, širenju vinske kulture i obogaćivanju ambijenta sa turističkog aspekta.

Podrška sektoru pčelarstva povećana je 26% u odnosu na prošlu godinu.

Zadržali smo program intervencije na tržištu koji će se aktivirati u slučaju da se pojave tržišni viškovi kod sezonskih proizvoda. Otvorili smo mogućnost da u okviru ovog programa pilotiramo mjeru obezbjeđenja voća i povrća i mliječnih proizvoda za škole u cilju poboljšanja prehrambenih navika kod djece školskog uzrasta.

Ohrabreni pozitivnim iskustvom iz prošle godine gdje se sve veći broj proizvođača opredjeljuje za osiguranje svoje proizvodnje, povećali smo sredstva za podršku troškovima osiguranja sa 80 na 150 hiljada eura.

Glavni stub podrške i u ovoj godini je podrška ruralnom razvoju, kako po broju definisanih programa, tako i po opredijeljenim sredstvima. Kroz 24 posebna programa koja su razvrstana u 3 posebne cjeline – takozvane osovine, opredijeljeno je 32,7 miliona eura.

U okviru prve i najvažnije osovine, za jačanje konkurentnosti, definisano je 18 programa i opredijelili smo 28,5 miliona eura.

Nastavljamo sa realizacijom 56 već ugovorenih IPARD like projekata, čija realizacija se očekuje u prvoj polovini ove godine. Ova godina će biti prva godina realizacije velikog IPARD-a i zbog toga smo sigurni da će ovo biti godina velikog investicionog zamaha u našoj poljoprivredi, kako u sektoru prerade, tako i u primarnoj proizvodnji. Zbog toga smo kroz ovu mjeru planirali realizaciju od 21,5 miliona eura.

U narednih desetak dana već ćemo predstaviti rezultate javnog poziva za preradu i ugovorene projekte. Ovom prilikom insistiram da se maksimalno ubrza terenska kontrola aplikacija po pozivu za primarnu proizvodnju i očekujem prve ugovore najkasnije krajem februara.

Ambicija nam je da u ovoj godini objavimo i nove pozive za podršku preradi i primarnoj proizvodnji, kao i da ubrzamo proces akreditacije nove mjere za podršku diverzifikaciji aktivnosti u ruralnim područjima.

Nastavljamo sa mjerama za koje se pokazalo veliko interesovanje u prošloj godini: razvoj vinogradarstva i vinarstva, voćarstva, maslinarstva, povrtarstva, ljekovitog i aromatičnog bilja, uz maksimalno prihvatljive investicije do 10 hiljada eura i bespovratnu podršku do 50% realizovane investicije.

Nastavljamo sa podrškom mladim farmerima sa bespovratnim sredstvima od 10 hiljada eura po gazdinstvu, uz zadržavanje povećanih premija po hektaru i dodatno povećanoj bespovratnoj podršci u određenom broju mjera za mlade farmere.

U okviru druge osovine za održivo gazdovanje prirodnim resursima, definisali smo 4 posebne mjere sa ukupnim iznosom 790 hiljada eura. Dominantna je mjera – podrška organskoj proizvodnji sa 400 hiljada eura.

Značajan rast sredstava je kod treće osovine koja obuhvata mjere za poboljšanje kvaliteta života na selu. Dva su razloga:

- Za oko milion eura su povećana sredstva za izgradnju infrastrukture i za tu namjenu će biti usmjereno 2.260.000 eura. Sredstva će biti udružena iz nacionalnog budžeta i IFAD projekta.
- Drugi razlog je očekivani početak realizacije mjere razvoja nepoljoprivrednih aktivnosti – projekat diverzifikacije, koji će biti finansiran iz projekta MIDAS II, koji se finansira od Svjetske banke. Planirali smo za ovu namjenu oko milion eura. Realizacija ove mjere biće dobar trening i za korisnike i za administraciju u susret akreditaciji mjere diverzifikacije u okviru velikog IPARD-a.

Dio i ovogodišnjeg Agrobudžeta su programi podrške opštim servisima u poljoprivredi, kao i podrška staračkim domaćinstvima.

Sektor ribarstva podržaćemo kroz dva programa:

- Podrška razvoju morskog ribarstva i marikulture i
- Podrška razvoju slatkovodnog ribarstva i akvakulture.

Za ovu podršku obezbijeđeno je 1,5 miliona eura, što je povećanje od 49% u odnosu na prošlu godinu.

Podrška morskom ribarstvu i marikulturi je kreirana u skladu sa Strategijom ribarstva Crne Gore i p pravilima Zajedničke EU ribarske politike, a podržavaju se profesionalni ribari, uzgajivači i Institut za biologiju mora.

Podrška će biti usmjerena na modernizaciju i osavremenjavanje postojećih ribolovnih plovni objekata za ulov bijele i plave ribe, kao i modernizaciju i nabavku novih plovila do 10 metara dužine u malom obalnom ribolovu. Ovom mjerom se omogućava našim ribarima bolja bezbjednost i sigurnost na moru, kao i bolja efikasnost u ulovu ribe.

Podrška uzgajivačima biće usmjerena na poboljšanje njihove konkurentnosti kroz rekonstrukciju uzgajališta, objekte za skladištenje hrane i nabavku širokog spektra opreme.

Glavna novina podrške odnosi se na program koji će biti finansiran od Svjetske banke. Kroz projekat MIDAS II naglasak će biti stavljen na unapređenje kopnene infrastrukture bitne za naše ribare: nabavka i instalisanje opreme za mjesta prvog iskrcaja, kao i izgradnja ribarskih luka. Za ovu namjenu je planirano oko milion eura.

Kroz program podrške razvoju sektora slatkovodnog ribarstva i akvakulture podržavaju se: Savez sportskih ribolovnih organizacija Crne Gore, korisnici ribljeg fonda, naučna ustanova, ribari i uzgajivači.

U okviru programa koji se realizuju preko Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, realizovaće se četiri programa.

- Program mjera za bezbjednost hrane,
- Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja,
- Program fitosanitarnih mjera i
- Program jačanja kapaciteta, u kojem u ovoj godini očekujemo vidljivi progres kroz realizaciju projekta MIDAS II. Otpočecemo pripreme za izgradnju i opremanje nove fitosanitarne laboratorije i stvoriti pretpostavke za početak velikog i značajnog projekta – bezbjednog odlaganja nusproizvoda životinjskog porijekla.

I na samom kraju,

Poljoprivredna proizvodnja je veoma kompleksna i zahtjevna u svim fazama.

Danas smo predstavili značajnu bespovratnu podršku koju smo obezbijedili za sve sektore.

Jačamo naše administrativne kapacitete u službi korisnika te bespovratne podrške.

U narednom periodu lično ću obići administrativne adrese koje korisnici prepoznaju da bi mogle biti efikasnije i ažurnije. Sve što ne bude valjalo - mijenjaćemo odmah. U poljoprivrednoj proizvodnji vrijeme ima izuzetan značaj i jedan dan je često veliki, a nekada i presudan, a kamoli nedjelje ili mjeseci.

Dalje, posredstvom IRF-a obezbijedili smo značajna povoljna sredstva za pretfinansiranje i zajedno sa njima radimo na daljem unapređenju dostupnosti, efikasnosti i procedura za dobijanje sredstava.

Svima nama: i domaćinima i preduzetnicima i administraciji, ostaje samo da vrijedno i posvećeno partnerski radimo na dostizanju postavljenih ciljeva. Ako iko zna šta je naporan i posvećeni rad, to su vrijedni domaćini i preduzetnici. Zbog toga, siguran sam da uspjeh neće izostati i da ćemo zajedno obilježavati nove iskorake!

A na bazi ovog, kako smo ga nazvali - evropskog Agrobudžeta, obilježavati nove iskorake zajedno i sa našim evropskim i drugim međunarodnim partnerima.